

Načrt glede odpoklica tujih čet iz Španije sprejet

Upeh zavisi od stališča, ki ga bodo zavzeli fašisti in španska ljudska vlada. Uradni krogi vidijo v odobritvi načrta odvratitev vojne nevarnosti. Uporniki zasedli pristaniško mesto v prodiranju proti Valenciji. Posvetovanja med italijanskimi in nemškimi generali

London, 6. jul. — Potegnitev tujih čet iz Španije zavisi od španskih fašistov in od mednarodnega poveljnega odbora so večerji seji soglasno odobrili načrt, ki določa odpoklic tujih čet, ki se borijo v Španiji. Stroški evakuacije znašajo \$13,750,000. Nemški in italijanski generali so se v Burghu, Anglija, včeraj zbirali in odobrili načrt. Člani mednarodnega poveljnega odbora so večerji seji soglasno odobrili načrt, ki določa odpoklic tujih čet, ki se borijo v Španiji. Stroški evakuacije znašajo \$13,750,000. Nemški in italijanski generali so se v Burghu, Anglija, včeraj zbirali in odobrili načrt.

Anglija, Francija, Nemčija in Italija so se prispevale vsaka \$2,500 za izvajanje načrta, do česa se sovjetska Rusija še obdružuje v noči prevzeta dežela. Njen argument je, da morajo države, katerih čete borijo v Španiji, same nositi stroške evakuacije.

Sprejetje načrta so uradni krogi pozdravili kot korak naprej v pomirjenju Evrope. Nemška vojna je bila vsaj zaenkrat odvrnjena, poleg tega pa so odstranili ovire, ki so onemogočile uveljavljanje angloameriškega prijateljskega pakta, ki je bil sklenjen 16. aprila. Govor vsebuje provokacijo, da bi stopi v veljavo kakor hitro možno sporazum glede Španije.

Člani nemškega poveljnega odbora pred sprejetjem načrta kontrolirali z angleškimi državniki. Med diskusije, katere so se vodile pri premier Chamberlainu, ministru Halifaxu, podpredsedniku ministru Coderu in parlamentarni tajniku, je bilo vprašanje, kakor stališče bo zavzel general Franco napram načrtu odpoklica tujih čet iz Španije.

Blondaye, Francija, 6. jul. — Mednarodni krogi so si utirile pot do razrešitve mesta Nulesa v svojem prodiranju proti Valenciji. Okupacija Burriana, malega pristaniškega mesta. Druga fazna kolona se je približala Valenciji. Fašistično poročilo pravi, da so uporniki zasedli to mesto, dočim lojalisti trdijo, da so odbili vse naskoke sovražnika na svoje pozicije.

Pariz, Francija, 6. jul. — Cez milijona moških, žensk in otrok je pobegnilo v Barcelono pred fašisti v zadnjih dneh. To je bilo naznanjeno včeraj, ko sta sestala zunanji ministri George Bonnet in Valeriu. Španski minister je apeliral na Franco, naj pomaga pri odpravi velike armade beguncev v Barceloni in Valenciji.

Pariz, Francija, 6. jul. — Cez milijona moških, žensk in otrok je pobegnilo v Barcelono pred fašisti v zadnjih dneh. To je bilo naznanjeno včeraj, ko sta sestala zunanji ministri George Bonnet in Valeriu. Španski minister je apeliral na Franco, naj pomaga pri odpravi velike armade beguncev v Barceloni in Valenciji.

Pariz, Francija, 6. jul. — Cez milijona moških, žensk in otrok je pobegnilo v Barcelono pred fašisti v zadnjih dneh. To je bilo naznanjeno včeraj, ko sta sestala zunanji ministri George Bonnet in Valeriu. Španski minister je apeliral na Franco, naj pomaga pri odpravi velike armade beguncev v Barceloni in Valenciji.

Berlin, 6. jul. — General Alvaro Pariani, načelnik italijanske armadnega štaba, je imel konferenco z voditelji španske armade v uradu vojne ministrice. Iz zanesljivih virov je prišla vest, da so razpravljali o skupni akciji proti španski ljudski vladi, če bo ta uresničila svojo grožnjo o bombardiranju italijanskih in nemških mest iz zraka.

Avstrijski policijski uradnik obsojen

Obravnava pred nacijskim sodiščem v Celovcu

Celovec, Nemčija, 6. jul. — Joseph Wunsch, policijski uradnik pod Schuschniggovim režimom, je bil včeraj obsojen na leto zapora na obravnavi pred nacijskim sodiščem, pred katerim se morajo zagovarjati uradniki v službi bivše vlade.

Wunsch in več drugih uradnikov je bilo obtoženih, "da so sadiščno pretepal in drugače mučili nacistične jetnike, ki so bili aretirani na Koroškem l. 1934 in odpeljali v zapore v Celovcu." Takrat je bila nacistična stranka nelegalna organizacija v Avstriji.

Joseph Roesch, bivši policijski inšpektor, je bil obsojen na trideset mesecev zapora. Nadaljnje obsodbe pridejo kmalu na vrsto.

Skupni nastop unij proti injunkciji

Zenska organizacija podprla stavkarje

New York, (FP) — Vse delavske in liberalne organizacije so obsoile injunkcijo, ki preprečuje piketiranje trgovin Busch Jewelry Co., v katerih je unija United Retail Employees & Optical Workers oklicala stavko. Injunktijo je izdal član newyorškega vrhovnega sodišča Salvatore Cotillo.

Unija, ki je včlanjena v Odporu za industrijsko organizacijo, je izjavila, da bo ignorirala injunkcijo, potem, ko je bilo več stavkarjev aretiranih, pa je odpoklicala pikete. Obravnava proti nim, ki so bili aretirani, je bila odložena.

Stavkarje podpirajo v borbi proti kompaniji unije Ameriške delavske federacije in Liga odjemalcev. Članice slednje so osvojile geslo: "Ako stavkarji ne smejo piketirati, ne bomo kupovali v trgovinah te kompanije."

Gradnja podzemne železnice v Chicagu

Washington, D. C., 6. jul. — Gradnja podzemne železnice v glavnem delu Chicaga se bo kmalu pričela po zagotovitvi, ki ga je včeraj dal notranji tajnik Ickes senatorju Lewisu. Lewis je konferiral s tajnikom po naročilu čikaškega župana Kellyja, da dobi mesto \$14,328,000 iz sklada PWA za gradnjo podzemne železnice, samo pa bo potrošilo \$17,512,000. Po konferenci je Lewis izjavil, da so bile glavne ovire odstranjene in on upa, da bo mesto kmalu imelo podzemsko železnico.

Italija sklenila pogodbo z Japonsko

Tokio, 6. jul. — Italija, Japonska in Mandžurija so včeraj podpisale pogodbo glede reguliranja medsebojne trgovine. Mandžurija je podpisala pogodbo kot japonska vazalna država.

Terroristi ubili pet židov v Palestini

Jeruzalem, 6. jul. — Terroristi so včeraj ubili pet židov in ranili pet drugih. Trije so bili ubiti v Ainveredu, dva pa v Jeruzalemu.

Domače vesti

Čikaške vesti
Chicago, — Te dni je umrl Jos. Sinti, star 62 let in doma iz Ostriča pri Sv. Križu. V Ameriki je živel 40 let in zapuščal brata v San Franciscu, Cal. Stanovale je na naslovu 1414 Cullerton st.

Svarilo iz starega kraja
Vsi tisti bratje, ki pošiljate denar svojem v stari domovini kot dar, je to zelo lepo od vas — kdor pa pošilja denar v stari kraj na kakšno posestvo in pričakuje, da postane lastnik istega, ko se vrne domov, naj naredi z domačimi pogodbo in naj hrani vsa potrdila od poslanega denarja, da ne bo nekega lepega dne zelo razočaran. Bratski pozdrav vsem članom SNPJ! — Anton Šega, bivši član SNPJ in zdaj v Zblebiu št. 13, pošta Ribnica, Dravska banovina, Jugoslavija.

Vesti iz Clevelanda
Cleveland, — Tri Slovenke so se ponesrečile med vožnjo z avtom v Columbus, O., in sicer pri Delawareu. Ponesrečenke so Marion Jontez, G. Knafelc in Sophie Ramor. Odpeljane so bile v bolnišnico, kjer so jih obvezali, nakar so se vrstile domov z vlakom.

Voda zalila veliko japonsko mesto
Čez sto oseb utonilo v poplavi
Tokio, 6. jul. — Ogromne vodne srambe v gorovju nad mestom Kobe je preplavila voda in zalila mesto. Čez 60,000 hiš v vzhodnem delu mesta je pod vodo. Kolikor je doslej znano, je 139 oseb utonilo, 141 pa jih še pogrešajo. Poplava je posledica silnih deževnih nalivov v zadnjih dneh.

Mesto Osaka je tudi prizadeto v poplavi. Osem ljudi je izgubilo življenje v tem mestu. Pet jih je utonilo, ko je voda podrla šolsko poslopje.

Vodne srambe nad mestom Kobe so bile zgrajene l. 1926 in so stale 12,000,000 jenov (okrog \$3,471,600).

Tokio, 6. jul. — Včeraj objavljeno poročilo se glasi, da so poplave in potres v vzhodnem delu Japonske in v Tokiju zahtevale 500 človeških življenj. Povzročena škoda znaša več milijonov dolarjev.

Protest proti policijskemu terorizmu

Washington, D. C. — Lee Pressman, pravni svetovalec Odpora za industrijsko organizacijo, je poslal telegram Richardu Lecheju, guvernerju Louisiane, v katerem protestira proti policijskemu terorizmu napram organiziranim voznikom, članom unije CIO, v New Orleansu. Policija je nedavno navallila na urad unije, razbila pohištvo in aretirala okrog sto članov. Trije vozniki so bili v navalu ranjeni. Naval je bil v zvezi s stavko, ki jo vodi unija proti devetim transportnim firmam. Pressman je poslal protest tudi županu New Orleansa, justičnemu tajniku Cummingsu in delavskemu departamentu.

Le wis bo organiziral delavce v Južni Ameriki

Mexico City, 6. jul. — John L. Lewis, načelnik Odbora za industrijsko organizacijo, bo sodeloval pri organiziranju delavcev v državah latinske Amerike. V načrtu je ustanovitev Delavske zveze latinske Amerike, ki bo podpirala mehiškega predsednika Cardenasa v kampanji proti "ekonomskim imperialistom" v drugih latinskih državah.

JAPONCI OBNOVLJAJE PRODIRANJE PROTI HANKOVU

Tisoč Kitajcev ubitih v bitki pri Pojangu

ODHOD NEMŠKIH STROKOVNJAKOV

Sanghaj, 6. jul. — Poveljniki japonske armade so po okupaciji Hukova, strateškega mesta ob reki Jangtse, koncentrirali oboroženo silo in naznanili obnovo prodiranja ob tej reki proti Hankovu, kjer je sedež kitajske vlade. Japonske kolone prodirajo proti Hankovu z dveh strani, po ozemlju južno od jezera Pojanka proti progi Hankov-Kanton železnice in ob reki. Ako bodo pretrgali progo te železnice, bo promet med mestoma Hankov in Kanton ustavljen.

Včeraj je dospelo več japonskih bojnih ladij v Hukov, čeprav so bile ladje tarča krogel, ki so jih sipale kitajske topniške baterije. Japonsko poročilo se glasi, da je v bitki pri Pojangu padlo čez tisoč Kitajcev.

Kitajci so položili mine v reki Jangtse nad Kiukiangom in mobilizirali torpedne čolne za akcijo proti japonskim bojnim ladjam. Kitajci poročajo, da je voda podrla nasipe ob tej reki pri Kiukiangu, dočim Japonci trdijo, da so jih Kitajci namenoma razstrelili.

Hongkong, 6. jul. — Krogi, ki imajo tesne stike s kitajsko vlado, pravijo, da so odnosi med Kitajsko in Nemčijo bolj napeti kot izgleda na površju. Odhod nemškega generala Alexandra von Falkenhauzena in njegovih 28 asistentov, ki so bili kot vojaški veščaki v službi kitajske vlade, se smatra za dokaz razhajanja vezi med Nemčijo in Kitajsko. Odhod je končal desetletno sodelovanje med nemškimi vojaškimi strokovnjaki in centralno kitajsko vlado.

Tu napovedujejo, da bodo bodoče geste Nemčije napram Japonski slonele na teoriji, da mora Japonska igrati glavno vlogo na Daljnem vzhodu, da se zmanjša vpliv sovjetske Rusije. To je v interesu Nemčije, ki je sklenila protikomunistični pakt s japonsko vlado.

Domnevajo, da se nemški poslanik na Kitajskem dr. Oskar P. Trautmann, ki se je na svoji poti v Nemčijo ustavil v Hongkongu, ne bo več vrnil. On je bil pozvan domov, da poroča o situaciji na Daljnem vzhodu.

Piketi preprečili obnovo obrata v tovarni

Chicago, 6. jul. — Čez tristo piketov, članov jeklarne unije CIO, je včeraj obkolilo tovarno Chicago Hardware Foundry Co. v North Chicagu, da prepreči obnovo obrata. Stavka pri tej kompaniji je bila oklicana 6. junija, ko je družba naznanila redukcijo mezd. Stavkarji so ignorirali injunkcijo, ki jo je družba izposlovala pri sodišču proti piketiranju.

Izgredi v sedehi stavki v Egiptu

Kairo, Egipt, 6. jul. — Sedem delavodij je bilo ranjenih v spopadu z delavci, ki so oklicali sedehi stavko v delavnicah družbe, ki operira Sueški prekop, v Port Saidu in elektrarno v Ismailiji. V akcijo je bila pozvana policija, ki zdaj straži poslopja te družbe.

Trije ubiti v eksploziji v premogovniku

Fernie, Britska Columbia, Kanada, 6. jul. — Trije rudarji so bili ubiti v eksploziji v premogovniku Crows Nest Pass Coal Co.

Problem židovskih beguncev na rešet

Otvoritev mednarodne konference v Franciji

Evian-les-Bains, Francija, 6. jul. — Reprezentantje 30 držav so se sinoči sestali v tem mestu na konferenci, da razpravljajo o problemu nemških židov in političnih beguncev. Vprašanje je, kje naj ti dobijo zavetja. Konferenco je sklical predsednik Roosevelt in je prva svoje vrste.

Konferenca se bo lotila reševanja problema danes. Vprašanje ni samo, kje naj dobijo zavetje nemški židje, temveč je treba najti tudi prostor za žide iz Rumunije, Ogrske in Poljske.

Myron C. Taylor, bivši načelnik United States Steel Corp., je vodja ameriške delegacije. On bo morda izvoljen za predsednika konference. Pričakujejo, da bo Taylor predlagal, naj ameriške države in angleške kolonije odprejo vrata židovskim beguncem. Hitlerjeva okupacija Avstrije, ki je bila izvedena 13. marca, in masni beg židov ter antinacijev ata vzrok, da je predsednik Roosevelt sklical konferenco. Kolikor je doslej znano, je samo Italija odklonila povabilo, naj se udeleži konference.

Od Francije, kjer so dobili zavetje politični begunci, se ne more pričakovati, da bi absorbirala veliko števil, ker je zaposlena s zatiranjem mednarodne špionaže na svojem ozemlju. V zadnjih tednih je morala poostriti policijsko nadzorstvo nad tujci. Drugi problem je financiranje izseljevanja židov, ki ga bo morala konferenca rešiti.

Konferenca železničarjev odložena

Odpor proti znižanju mezde

Washington, D. C. — (FP) — Direktorji ameriških železnic in voditelji železniških bratovčin so se sporazumeli glede odložitve konference, na kateri se bo vršila razprava o zahtevi magnatov glede znižanja mezde za 15 odstotkov. Ta se bo vršila v zadnjih dneh julija v Chicagu.

Odložitev konference so zahtevali uradniki bratovčin. Njihov argument je bil, da so člani je bil pozvan domov, da poroča o situaciji na Daljnem vzhodu.

George Harrison, načelnik izvršnega odbora železniških bratovčin, je ponovno naglašal, da unije ne bodo pristale na mezdne redukcije in da so pripravljene oklicati stavko, če bodo magnati vztrajali pri svoji zahtevi. Dejal je, da se je promet na železnicah povečal v zadnjih mesecih in to dejstvo govori proti redukcijam.

Odložitev v borbi med železničarji in magnati bo prišla čez nekaj mesecev, ker železniški zakon določa pogajanja predno morejo unije oklicati stavko. Bratovčine so se morale v preteklem letu boriti štiri mesece predno so železničarji dobili zvišanje mezde.

Amerika bo dosegla višek v prebivalstvu leta 1988

Washington, D. C., 6. jul. — Predsednik Roosevelt je včeraj objavil poročilo, ki ga je sestavila posebna komisija in katero med drugim vsebuje napoved, da bo Amerika dosegla višek v številu prebivalstva l. 1988. Takrat bo imela 158,000,000 prebivalcev, potem pa bo začelo število padati.

IZGLEDI ZA DOSEGO MIRU V AVTNI UNIJ

Intervencija predsednikov 40 krajevnih unij

KOMUNISTI KUJEJO KAPITAL

Detroit, — (FP) — Izgledi so, da bo avtna unija UAW srečno prebolela notranjo krizo, ki je nastala, ko je predsednik Homer Martin suspendiral pet izmed šestih podpredsednikov in tajnika-blagajnika Addesa. Do nove napetosti je prišlo v avtni uniji kot posledica boja raznih elementov za kontrolo militantne organizacije avtnih delavcev.

Zadnje dni so imeli konferenco predsedniki 40 krajevnih unij, med njimi načelniki najmočnejši postojank, in posegli v ta frakcijski boj z zahtevo za poravnavo civilne vojne na podlagi preklica suspenzije vseh šestih unijah funkcijonarjev in izvajanje akcijskega programa 20 točk, katerega je bila eksekutiva sprejela na svoji majski seji.

Predsedniki krajevnih unij so obema skupinama, Martinovi in Frankensteinovi, naslovili pismo, v katerem zahtevajo mir v organizaciji in konstruktivno delo v interesu avtnih delavcev. "Nobenega razloga ni za siloviti osebni boj med nekaterimi uradniki," pravijo v svojem pismu. "To prepiranje ne bo rešilo problemov naših članov v tovarnah ali onih, ki so brez dela." Pismo zaključujejo s grožnjo, da bodo "nastopili s drastično akcijo na prihodnji — ali izredni — konvenciji za preizkušnjo in protekcijo naše unije proti uradnikom ali članom eksekutive, ki polagajo svoje osebne ambicije nad interese unije."

Konferenca je sklenila, ako Martin v bližnji bodočnosti ne vzpostavi suspendiranih funkcijonarjev na njih mesta, da bo šel odbor predsednikov unij v Washington do Johna L. Lewisa v svrhu, da on posreduje v tem boju.

Kot je razvidno, je Martin pripravljen na kompromis. Iz njegovega tabora prihaja sugestija za sklenitev miru na podlagi takojšnjega preklica suspenzije dveh podpredsednikov, Mortimerja in Weissla, ter tajnika-blagajnika Addesa; podpredsednik Hall bi ostal suspendiran za eno leto, Frankenstein pa trajno. Zaključek konference predsednikov krajevnih unij je, da morajo biti preklicane vse suspenzije.

Skoraj gotovo je, da bo ta sfera poravnana z nekakšnim kompromisom. Na podlagi pravil bo sodila o krivdi ali nekrivdi suspendiranih uradnikov eksekutiva, kar se zgodi v bližnji bodočnosti.

Za civilno vojno v avtni uniji ni toliko odgovoren Martin kakor pa na primer Frankenstein-komunistična frakcija na eni strani, ki hoče za vsako ceno dobiti kontrolo nad unijo, na drugi strani pa predsednik finančnega odseka unije Pieper. On je po vseh znakih prišil Martinu na to drastično in po mnemju mnogih tudi na ilegalno akcijo. Pieper je konservativen unionist in močna osebnost, ki v eksekutivi kontrolira toliko glasov, da ima ravnotežje. V uniji tudi zasleduje svoje interese, karkoli so že... Da je ta boj v interesu Generala Motorsa in drugih avtnih magnatov, ni nobenega dvoma.

Iz vsega tega notranjega boja pa kujejo kapital komunisti. (Dolje na 2. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LARVINA SLOVENSKE NARODNE
POBORNOSTI

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
New York, N. Y. 10012
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Europe \$3.00 per year, foreign countries \$5.00 per year.

One dollar per copy.—Reprints of articles in this paper for use in other papers, books, etc., will be returned to the publisher only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Member of the National Benefit Society
PROSVETA
247-48 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Katoliški business

Te dni je br. Anton Janković iz Clevelanda poročal v Prosveti o samomorih in katoliških pogrebih teh samomorilcev v "metropoli". Dopisnik je našel štiri slučaje, ki so se pripetili v dobrih zadnjih dveh mesecih.

Najprvo se je ustrelil stavbenik in nekdanji splošni rojak. Vzrok je bila menda brezposelnost, dasi so govorili še druge reči. Listi so poročali, da je "nenadoma" umrl in pokopan je bil z vsemi katoliškimi ceremonijami.

Nekaj tednov kasneje je drugi rojak izpil kozarec strupa in podlegel. Tudi ta je "naglo" umrl, kot so poročali v javnosti, toda vzrok ni bil naveden—ljude so pa vedeli in so govorili... Ta mož se ni skoro nič brigal za cerkev, dokler je živel, kljub temu je bil pokopan po katoliških obredih.

Mesec dni potem si je vzela življenje rojkinja, vdova, iz dobre katoliške družine. Eden izmed clevelandskih slovenskih dnevnikov je omenil na mil način samomor te ženske s pojasnilom, da je "prehudo žalovala za svojim pokojnim možem." Za agresivne katoliške kroge je bil ta samomor katoliške žene grenka pilulka, pa so brž ugotovili, da "se ji je zmešalo zaradi žalovanja"—naš dopisnik pa pravi, da ljudje v njeni soseski so dobro vedeli pravi vzrok in celo vrabci na strehah so čekali o tem... In ta ženska je tudi bila pokopana deloma po katoliških obredih. Zakaj samo deloma?

Pred nekaj dnevi se je za zgodil umor in samomor v eni družini; mož je ustrelil ženo in sebe. Naši clevelandski listi so spet zmočili vzrok. Naš dopisnik je bil informiran, kakor poroča, od moža samega že pred enim mesecem, da mu je bila žena nezvesta in on tega ni mogel trpeti. To je bil vzrok dvojne tragedije. Pokojnika nista hodila v cerkev in versko sta bila pasivna; izjavila sta se celo, da želita oba biti vpepeljena po smrti. Vzlic temu so se njuni bližnji trudili za katoliški pogreb in celo župnik se je zanimal za to.

Nas ne zanimajo prizadete osebnosti. Samomor sam nima po našem mnenju nobene zveze z vero ali nevero. Globokejši vzroki morajo biti, kar pričajo omenjeni slučaji. Naši dušni pastirji so seveda drugega mnenja in nismo se pozabili, kako so pred leti dolžili našo svobodno miselno vzgojo za samomore med članstvom SNPJ...

Kar bi radi danes približali, je to — kar poudarja tudi naš dopisnik Janković — da v katoliški cerkvi ni nobene dovednosti, niti tedaj ne, kadar gre za samomorilce, ki v življenju niso marali za cerkev!

Sploh opažamo zadnja leta, da slovenski župniki — ne bomo rekli povsod, vendar v več krajih — a posebno naslodo uprizarjajo lov na trupla svobodomislencev oziroma takih, ki že dvajset ali trideset let niso videli cerkve od znotraj. Vedno so na straži, kakor jastrebi — in vselej imajo pripravljene pomagale, ki znajo pritiskati na vdovo ali otroke pokojnika in jih tako zmešajo, da privolijo v pokop z mašo in na katoliškem pokopališču. Primer te vrste se je pripetil nedavno v Chicagu. Umrl je socialist in svobodomislelec, ki ni dal nič na cerkev, toda pokopan je bil s katoliškimi obredi. Nerazumljivo!

Mi ne vemo cerkvenih zakonov od pike do pike, vendar smo bili že pred leti — in to s katoliške strani — informirani, da katoliška cerkev odreče pokop po svojih obredih in na svojem, "posvečenem" prostoru onim, ki niso več njeni člani, ki so se sami izključili iz cerkve in ki umrejo kot nesporokani odpadniki od cerkve in vere. To je bilo zapisano v tonu grožnje, ki seveda ni nič pomagala.

Ali je to res? Če je to res, čemu potem to infamno početje, čemu lov na mrlične, ki so živeli in umrli kot svobodomislci? Kje je dolednost? Vprico te nedolednosti: koliko so v luči cerkve same še vredna njena pravila in zakoni?

Ako se to infamno početje vrši v interesu reklame, da se potem katoliška propaganda lahko baha, da "ob smrti gredo vsi v cerkev" — je to reklama je za bebec. Kajti vsak pameten človek lahko ve, da — mrlič ne odločuje. Kaj torej še ostane? Vse kaže, da ostane samo še — business. Vsak pogreb, vsaka maša prinese toliko in toliko in vsak ameriški dolar, brezverci kakor verniki, je brez kriza...

Če bi bili prizadeti župniki pošteno in značajni, bi odločno odklonili pokop svobodomislca — čeprav bi jim ga naivni sorodniki ponujali z vsemi štirimi...

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Poročilo o združni prodajalni

Pueblo, Colo. — Koncem leta 1925 se je na seji društva "Orel" št. 21 SNPJ poredila misel v obliki predloga, da se ustanovi združna prodajalna. Predlog je bil podpisan in soglasno sprejet. Izvolili se je pripravljali odbor, da takoj prične z delom. Kmalu potem se je sklical javni shod, na katerem se je izvolil odbor in novi organizaciji se je določilo ime Jugoslav-American Mercantile Assn. Odbor je šel takoj na delo, sestavil pravila, organizacijo inkompiriral po državnih zakonih in izdal delnice po \$25, kakor so rojaki sklenili.

To združno delo je šlo hitro naprej in delnice so bile na razpolago rojakom od ene do osem po številu. Rojaki so hitro po njih segli in jih kupili za okrog \$3,500 in s tem kapitalom smo tukajšnji Slovenci odprli svojo združno prodajalno dne 12. aprila 1926. Za poslovodjo je bil imenovan rojak Martin Miklič. Naš poslovodja, še neizkuščen v trgovskih poslih, je sprva imel obilo skrbi, kako bo vzdržal in vodil poverjeno mu nalogo. Imel je velike stitnosti od strani prodajalcev in kupčevalcev, zlasti od prvih, ki so ga nameravali uničiti, a naš Martin se jim ni kar tako podal. S pomočjo svoje žene in z navetili odbora ter delničarjev, je premagal vse ovire in združno prodajalno vodil naprej do konca leta 1928.

Od svoje ustanovitve do 31. dec. 1928 je imela združna prodajalna skupnega prometa za \$63,659.90, od 1. januarja do 31. dec. 1929 pa skupnega prometa za \$87,630.14. Vsekakor lep napredek!

Kakor povsod, tako se je za nesele nemir tudi v naše združno podjetje, prihajale so pritombe z vseh strani in med odborniki samimi je prišlo do nesporazuma, ker ni šlo vse po njihovi želji. Ob ustanovitvi navdušeni za prodajalno, so nekateri sedaj začeli nasprotovati, delnice so nazaj prodali in vplili pod vplivom vinskih duhov, da morajo prodajalno razdati, kar pa se do danes še ni zgodilo. Razburjenje je polagoma ponehalo in prodajalna je šla naprej.

Dne 31. dec. 1928 si je naš poslovodja mislil, naj še kdo drugi poskusi s tem delom in tako odstopil službo novozvoljenemu poslovodji, ki pa je sedaj že mrtev. Pod novim poslovodjem v sled nesporazuma med delavci je šlo v prodajalni vse narobe, kar pa je bistvo oko našega tedanjega nadzornega odbora hitro opazilo in poročalo osekupnemu odboru. Odbor je sklical izredno delniško sejo in stvar se je nekoliko uravnala ter prodajalna je šla naprej.

Na letni seji leta 1929 ob zaključku leta je bil spet izvoljen prejšnji poslovodja in 1. jan. 1930 je prijel za vaje, pognal prodajalno v tir in jo vodi še danes.

Leta 1930-1933 so prinesla viharne čase za vse delavstvo v Ameriki. Mala podjetja so začela raspadati, velike in male banke so zapirale vrata, brezposelnost velika, ljudje niso mogli plačevati svojih obveznosti, dolg je rasel, kapital se je krčnil in tako je prišla naša prodajalna v obupen položaj. Šlo je haš v nasprotno smer: delavske razmere so se stalno slabšale. Naš poslovodja je prišel v finančne zadrege in ni mogel več plačevati nakup blaga, začel je godrnjati na depresijo, jeziti se na ljudi, ki so ga nadlegovali za nadaljne kredite, kajti dal jim ga je že pretrane vase. Tirjal je odjemalce, zagotavljal prekupevalce, da jim bo plačal prihodnji mesec, trgal sam sebi in delavcem plače, da bo lažje obdržal prodajalno, a vse skupaj ni nič pomagalo. Prodajalna je hiral naprej in je prišla do roba prepada. Naš poslovodja pa je v skrajni jezi zavpil: Viribus unitis! Z družinimi močmi je pozval celokupni odbor in mu pojasnil v kakšni bolni se združna prodajalna nahaja, nakar se je na skupnem posvetovanju odločilo, da se prodajalni nabavi novo zdravila v obliki posojila. Oglasili se je vnet delničar, da je pripravljen pomagati pro-

dajalni proti majhni odškodnini, ki temu je pa tudi naš poslovodja primaknil precejšnjo vsoto — in prodajalna je bila rešena!

Leta 1934 so se začele delavske razmere polagoma izboljševati, odjemalci so pričeli prihajati v prodajalno s plačilnimi čeki, poslovodja je postajal vse lažji in celo pridobivati na teži (v letih krize je precej shujšal), začel je odplačevati zastarele dolge, vrnil izposojeni denar z obrestmi vred in si mislil: "Sedaj sem pa na konju!" Ker je naš poslovodja v kritičnih časih vsled skrbi izgubil precej svojih las, si je kupil v klobuk, da ga ne bo žgalo solnce, in polagoma začel nositi denar v banko. Torej ni tako kot se je pred par meseci v Proletar izrazil delničar, da on pa naš krmar sta dosti pripomogla do obstoja, kar je resnica, ampak priznanje se mora dati vsem tukajšnjim dobrim plačnikom (zakaj odjemalci smo vsi dobri), našemu poslovodji in rojakom, ki so prisločili na pomoč in pripomogli prodajalni do obstoja.

Naj omenim, da podpisani, Frank Pečnik in John Mzamor smo bili prvi, ki smo prispevali vsak po \$1 in kupili poštne kartice, s katerimi so bili tukajšnji rojaki pozvani na javni shod. Dalje sem leta 1927 prisločil prodajalni na pomoč z vsoto \$2,000, da smo kupili pet železniških vagonov kalifornijskih jagod in s tem pripomogel prodajalni do precejšnjega uspeha. Naš poslovodja je pridno vlagal denar v banko, kapital je rasel in leta 1935 je prodajalna plačala \$5 ali 20% dividend na delnice svojim članom. Leta 1936 je izvrševalni odbor določil, da se vsem delničarjem izplačajo delnice v obliki vsakdanjih potrebščin in tako se je zgodilo. Sedaj se nihče ne boji, da bo kaj izgubil. Naš pridni poslovodja pa še vedno vlaga denar, ki se kopiči, odbor pa je leta 1937 sklenil, da si prodajalna nabavi lastno poslopje. Par mesece pozneje je združna prodajalna kupila tisto stavbišče, na katerem se je rodila.

Na jesen istega leta je začela prodajalna preurejevati svoje notranje prostore pod vodstvom tukajšnjega rokja in stavbenika (kontraktorja) Jožeta Philipa in prilicno uredila svoje prostore, nabavila svoje moderne naprave, ki so potrebne za poslovanje in sedaj izgleda v resnici kot delavska ustanova.

Združna prodajalna je imela v kritičnih letih od 1927 do 1936 različne vsote letnega prometa. Od 1. jan. 1937 do 1. jan. 1938 je imela prodajalna skupnega prometa v vsoti \$95,775.39. V prvi polovici tekočega leta je prodajalna začela nadaljevati s svojimi popravili, uredila si je klet in sedaj nadaljuje z delom v svojem zadnjem delu shrambe za njene potrebščine in vozila. Popravila so sedaj v teku in bodo v kratkem končana.

Združna prodajalna ima sedaj razprodanih 197 delnic, vsaka po \$25, ima okrog 300 stalnih odjemalcev (30% odjemalcev je drugih narodnosti), uposljuje 6 delavcev Slovencev, to je dva mesarja, dva odvajevalca in knjigovodkinjo ter poslovodjo. Ima lepo urejeno svojo lastno poslopje z vsemi modernimi napravami, tako da se lahko računa, da prodajalna z vsemi svojimi obveznostmi poseduje v skupni vrednosti približno \$40,000. Delnice združne prodajalne so tukajšnjim Slo-

vencom vedno na razpolago po \$25. Rojak, ki želi postati član združne prodajalne, naj se obrne na združnega tajnika Antona Kočevarja, 1208 Berym ave. in on mu bo dragevolje izpolnil zadevni certifikat.

Pred par tedni me je na ulici ustavil rojak in rekel, da delnice ne smemo več prodajati, kar pa ni resnica. Po svetovnih političnih in sedanjih aplošnih razmerah ter prigovarjanju nekaterih in ker se naša prodajalna imenuje Jugoslav, je združni odbor sklenil, da se beseda Jugoslav spremeni oziroma zamenja, ker v Ameriki ne potrebujemo Jugoslavije. Predlog je bil sprejet na redni delniški seji in odobren z večino, da se naša združna prodajalna prekrsti. Ta naloga je bila dana združnemu tajniku, da zadevo pravilne uredi. Tajnik delo z veseljem sprejme proti majhni odškodnini, pobere vse zadevne listine v svojo torbo in haid v Denver in tam so organizacijo prekrstili. Da ne bomo ogoljufani, nam je naš tajnik na delniški seji dne 30. januarja t. l. izdal nove certifikate, na katerih je napisano "May Mercantile Assn." Torej naša združna prodajalna posluje sedaj pod imenom May Mercantile Assn.

Ker od ustanovitve prodajalne do danes še ni bilo o nji obširne poročila, je moje dokaj obširno. K temu so me vzbodbila poročila v Prosveti o gibanju slovenskih združnih podjetij. Rojaki, ne ustrašite se! Hodite po poti, katero ste započeli! Strnite se skupaj, ne glejte na verske ali politične zapreke, ampak vsi skupaj stopite v prve vrste, izberite si poštene in zanesljive ljudi v svoje odbore, posebno pa poslovodjo in nadzorni odbor. Moje mnenje je, da vsaka slovenska naselbina, ki šteje 50 ali več družin, bi lahko obratovala svojo združno prodajalno. Apelliram na rojake širom Amerike, da kjerkoli se porodi misel o združni stvari, naj si vsak misli: "Jaz moram biti prvi!" Udeležite se skupaj z vsemi svojimi močmi in se skupaj trdno odločite, da boste šli z družinimi močmi naprej, pa vam bo zmaga zagotovljena!

Naj dodam, da se je slična ustanova porodila v sosednem Walsenburgu, vsled slabega vodstva in nadzorstva pa je žal morala prenehati. — Iskreno pozdravljam vse združniško mislece in ostale rojake, vsem skupaj pa ključem: Naprej za združno prodajalno!

Za združno prodajalno:
John Tomšič.

Piknik girardske federacije

Girard, O. — Poročano je že bilo, da federacija društev SNPJ tega okrožja priredi tukaj v Girardu (Avon parku) svoj letni piknik v nedeljo dne 10. julija. Opozarjam vse članstvo te okoliče, da se gotovo udeležijo tega izleta. Prvič naj se ga udeležijo zato, da se napravi kakšen cent za blaginjo federacije, kajti znano je, da denar vedno potrebujemo. Depresije še ni konec in marsikateri rojak težko zmaguje svoj asessment. Ako se obrne na federacijo, mu takoj radevolje pomaga. To se je že večkrat zgodilo.

Drugič pa je tudi potrebno, da se članstvo udeleži takih priredb iz razloga, da se pouči o zadevah SNPJ iz ust govornikov, ki so poslani iz glavnega urada. Na tem pikniku bomo imeli jako zmogljive govornike v osebi Matja Petroviča, predsednika jednotinega gospodarstvenika odeda. Včasih slišite vsakojako natelevanje o upravi Slovenske narodne podporne jednote. Na tem pikniku nam bo Petrovič pojasnil, kaj je SNPJ

v splošnem. Opozarjam tudi stariše, ki imate odrasle hčere in sinove, da jih pripeljete s seboj. Govornik je smoten tudi angleščine in jim bo lahko pojasnil v angleškem jeziku, kaj je jednota.

Res so bolj slabe delavske razmere, ki človeka zadržujejo od raznih priredb. Naj za ta naš piknik ne bo tega izgovora. Saj vam nihče ne narekuje, koliko morate potrošiti, počite se pa lahko veliko o vaši organizaciji.

Dne 2. julija sem bil v Sharonu na prvi priredbi novoustanovljene angleško poslojučega društva SNPJ. Bila je jako velika udeležba in lep uspeh. To je dokaz, da se tamkajšnje članstvo jako zanima za svojo organizacijo.

Drugi dan, 3. julija, pa sem šel na piknik Akron-Barbertonske federacije SNPJ, ki se je vršil v Barbertonu. Tudi na tem pikniku je bila lepa udeležba. Torej bratje in sestre te okoliče: pokažite, da tudi mi ne spimo in da smo zmogni napraviti uspeh. John Tancek, tajnik.

Piknik Sloge

Cleveland. — Kot prijatelj pevkega zbora Sloge in obenem zasledujoč njegov razvoj in aktivnosti na delavskem kulturnem polju, lahko rečem, da Sloge od svojega začetka pa do danes deluje v imenu, katerega nosi. Na perve in pevke Sloge boste gotovo našli na vsaki priredbi, kjer gre za koristi delavskega razreda. Oni si štejejo v moralno dolžnost, da sodelujejo in oblikujejo take priredbe, čeravno so včasih bolj kratki a cvenkom. Zbor tudi zmira pomaga finančno raznim delavskim organizacijam, političnim jednotam, stavarjam in španki ljudski vladi. Dva člana Sloge sta šla tudi v Španijo, kjer se borita ob strani drugih delavcev za demokracijo vseh sveta (eden je že nazaj radi bolezn).

Iz tega je razvidno, da Slogani ne samo učijo delavsko kulturno zavest, marveč so tudi v akciji, kjer je treba. Ne bom dalje opisoval Sloge, priporočam pa delavcem in delavkam, kateri ima veselje do petja, naj stopi v njih vrste in ne bo mu žal. (Jaz bi, toda se bojim, da bi moral vedno solo peti.)

Saj res, kmalu bi pozabili, zakaj sem se namenil pisati te vrstice. No, bom pa sedaj povedal vsem, naj pridejo na Slogin piknik, ki se vrši v nedeljo dne 10. julija na prijazni Stuškov farmi (v slučaju dežja bo v prizidku SND na St. Clairu). Kateri nimate svojih avtov, boste šli lahko s trokom, ki bo prvič odpeljal od SND ob 12:30 popoldne, se med potjo ustavi pri Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd., nakar bo vozil do konca Nottinghamske kare ali poullice.

Torej vsi na piknik Sloge, da se pripravi sodelovati skupno in složno, kjer gre za napredek delavske stvari. Pevskemu zboru Slogi želim, da gre po zahtani poti in se razvije do največjega slovenskega zbora v Ameriki. Na svidenje na pikniku, kjer bodo oddane tudi tri nagrade. Anton Janša.

O tem in onem iz Sharon

Sharon, Pa. — Od društva št. 31 SNPJ se malokdo ogasi v javnosti, torej naj jaz napišem nekaj vrstic. Dobrega sicer nimam kaj poročati. Res je sicer, da smo v tem letu pridobili nekaj novih članov v oba oddelka, toda tri smo za vedno izgubili.

Kot je bilo že poročano v Domah vseh, je dne 16. junija umrla po kratki bolezni mlada, komaj 14 let stara članica Paulina Cetin, hčerka Johana in Pauline Cetin. Da je bila mlada Paulina splošno in priljubljena v tukajšnji naselbini, je dne 18. junija ob dveh popoldne pokazal lep sprevod na mikrovod, v katerem je bilo nad 60 avtov. Ni bilo očesa, ki bi se ne zrosilo, kajti bol nearečne družine vsi občutimo.

Delavske razmere se še nič ne izboljšujejo. Sploh jih ni vredno opisovati. Vsak dan večja misel, kljub temu se vrši več veselja. Tudi pri našem društvu smo že dosti razpravljali, da bi napravili kakšen piknik, toda smo prišli do zaključka, da se ne bi v tem času izplačalo in da je najbolje, da nič ne prirejamo. (Daje na 3. strani.)

Kamenje z neba

Kdo še ni videl "padajoče zvezde"? Na nem nebu se nenadno utrne zvezda in začne padati, dokler prav tako naglo spet ne izgine.

Pa saj ni bila zvezda, ki je padla z neba. Je samo kosček zvezde — zvezdni utrinek, je na svojem potovanju po vsevirju v blazni brzini zašel v zemeljsko ozračje. Tam je zašel in zgorel. Nešteto takih vsevirskih prakov pade vsako uro na zemljo, toda človek jih vidi le malo. Samo večji se zasvetijo kot zvezni utrinki in samo največji padejo razjarjeni ali kot meteorji na zemljo.

Zvezdni utrinki in meteorji so ostanki svetov, ki potujejo v velikih rojih po vsevirju. Iz njih nastajajo kometi in temni madeži v brnem pasu Rimske ceste so najbrže le ob meteorkega prahu.

Čeprav so našli že na mnogih krajih na zemlji meteorske kamene, vendar je to kamne, še vedno redka dragocnost mineraloškega kabinetov. Skoraj vsako leto poročajo o padcu kakke večje "ognjene krogle" na zemljo, pa so doslej povzročile le malo škode. Tako na pr. 6. junija 1866 padlo pri Knyahyni Madžarskem z neba okoli tisoč kamnov v skupni teži devet stotov. 30. januarja 1868 se vsula na Poljskem kar cela plaha kamna. Znan je padec meteorja pri Bresci v Italiji med silnim grmenjem. 16. februarja 1896 se je vsula nad Madridom točka kamnov, ki povzročila veliko paniko med prebivalstvom.

Za to kamenje se ne zanimajo le zvezdarci, ampak tudi kemiki in geologi, ki so razdelili zvezdne utrinke v dve skupini: v kamene železne meteorite. Prvi vsebujejo v glavni vrsti kamnov, ki jih najdemo tudi v prakanju gorovij. Mnogo težji železni meteoriti obstojajo navadno iz 90% železa in iz 10% kila, pomešanega s fosforjem, silicijem in manganom. Torej iz snovi, ki jih imamo tudi zemlji. To je za znanost važen dokaz, da so vsod v vsevirju enake snovi. Ni vedno lahko spoznati meteorski kamen. Zvezdarne prejšnje leto nekaj tucatov pošiljk, pri natančnem proučevanju pa se pokaže, da so zemeljske izvora. S temi lažnimi meteoriti bi se dala staviti že cela zvezdarna. Kamene meteorite spozna le strokovnjak, za železne meteorite je en sam postopek, ki neovrno dokazuje njihov kozmični izvor. Če namreč obrusimo ploške, jih ogledamo in jedkamo, se pojavijo značilni kristalni liki, ki jih je odkril Widmatten. Nobena zemeljska kovina ne kaže podobne sestavine, pač pa vsi meteoriti.

Poznam damo, ki nosi takšen kosček železa kot najdragocenejši okras okoli vratu. Pač, seben občutek nositi s seboj pravi kosček zvezde, ki je morda star nad milijon let in ki prepotoval vsevirje, dokler ni našel svojega mesta v nežni ženski roki.

Pred 225 milijoni let

Odprava, ki jo je opremilo Harwardovo učilišče, je na brazilski visoki planoti odkrila najstarejših ostankov predpotopnih živali. Najstarejša spada v triadno dobo in je po številu najdb najbogatejša, kar so jih doslej odkrili Južni Ameriki.

Našli so pred vsem ostanke plazilcev, katerih se že doslej ugotovili 15 do danes znanih vrst. Posebno pozornost je zbudila gromna kuščarica z dolžino 2.50 metra, ki je učenjaki dali ime edafozaver. Ta žival je imela na hrbtu 60 cm visoko plavut in je morala živeti pred kakšnimi 225 milijoni leti. Bila po vsej priliki predhodnica dinosavra.

Skoraj istočasno poročajo o novih najdbah ostankov mamuta na Vranglovm otoku. Najnovejši mamut se je v tamkajšnjem nem ledu in mrazu izvrstno ohranil. Bole se pa, da ga bo doletela, preden ga spravijo varno, ista usoda kakor mamuta, ki so ga našli isto tam nekaj prej. Zavoljo nezadostne pazljivosti so psi, ki so vlekli sani, ponečili do živali, ki so jo bili z največjo težavo spali iz leda. Naslednje jutro so raziskovalci našli samo še okostje, ki pa ni imelo toliko vrednosti kakor celotno ohranjeno truplo, ki bi mamutova okostja so v polarnih krajih pogosta.

Kožna obolenja po ugrizih pajkov

S toplejšim letnim časom se vračajo tudi letne nadloge posebno iz sveta žuželk. V Sloveniji Evropski teh nadlog v splošnem ne občutijo tako hudo, čeprav jim komarji lahko temeljito pokvarijo marsikateri prijetni večer na balkonu in nas prepodijo v zatohlo sobo. Bolj stenece, uši, ki prenašajo najnevarnejše bolezni, prepodimo z izboljšano stanovanjsko higieno in snago lahko popolnoma. Nasprotno ugotavljajo v zadnjih letih pri otrokih, ki vračajo s počitnic na deželi, prav pogosto neke posebne izpušče na koži. Preiskave kaže, da ne gre za izpuščeje, temveč za ugrize ugrizov črnih, majhnih pajkov, ki živijo v podnevi v skritih kotih. Ti pajki grizejo ljudi posebno otroke, med spanjem. Posledice so, kolikor je bilo mogoče doslej ugotoviti, seveda pa umazani nohti in prsti s temi pajki ne smejo priti v dotik. Najbolje ugrize obložiti s platnom, ki smo ga namočili v borovi vodi. Tudi mazilo iz ribjega olja odpravi.

Theodore Middleton (levo), bivši skrajni šerif v Harlanu, Ky. in G. S. Ward, tajnik organizacije premogovnih operatorjev. Oba se morata zagovarjati na obtožbo kršenja Wagnerjevega zakona na obravnavi, ki se vrši v Londonu, Ky.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Na 25. junija sem se po zaslišanju, Trojarskega udeležila ban-
karskega društva JSKJ, ki je
tudi 40-letnico svojega
delovanja. Udeležba je bila še
pomembna. Nastopilo je
veliko govornikov, ki so govorili o
obstoju omenjenega
društva. Tudi Tone Zidanšek je
govoril svoje, kot ustanovitelj
društva. Medalja, katero mu je
podelila mrs. Trojar, mu je
bila res pristojna. Dobro je
vedel, da na mladina včasih raz-
mišlja s lepiimi deklaracijami.
Tudi prijetno poslušati, ko
govorijo o prijetni sloven-
ski pesništvu, da ti takoj u-
stvariš na mlada leta, v roji
kraj. Le tako naprej, otro-
ci ne pozabite materinega je-
zika!

Matt Bahor, 31.

Spomini na birmo

Barborton, O. — V zadnjem do-
nem obljubil, da bom opi-
sati svoje spomine na birmo, ki
me je zame kot tudi za druge
birmen. To dogodek
pričela pravilno pojmovati
potem, ko sem dorasla in
v svet.

Če tiste čase, ko je pokoj-
ni Jakič nastopil svojo
duhovno službo v Ljubljani,
sem bil, da ni treba, da bi
bil v "botre prihajali z bir-
men v Ljubljano, pač pa
bodo birmo prejele po vseh
Ljubljanske škofije. Nam
nikom ni bilo to prav po volji,
vsakdo se je rajši peljal v
Rajsko.

V raznih krajih na Gorenj-
ju so bile birmo razpisane v
prijem. Povedano nam je bilo,
da pri nas vršila v sredo po-
več, dopoldne istega dne v
in naslednji dan v Ra-
hali in na Homecu.

Prisel je napovedani dan.
Bil je postavljen pri rov-
njah. Ob dveh popoldne je
vse pripravljeno za sprejem
Jakiča. Na določenem me-
stu se uvrstili birmanci in
moje Marijine družbe. Marij-
ne device so imele lep šopek,
za izročiti škofu in prav tako
za otroška skupina. Pušle-
re je škof tako lepo prijel,
da nagega se še dotakniti ni
bilo. Za nas otroke je bil to
tudi curek vode. Odkorakali
v cerkev, kjer je škof opravi-
l svoje birmanske ceremonije,
kar je prišel s prižnice grme-
rov — socialdemokratom in
makemu narodu. Nik dr-
ni se silalo iz njegovih ust.

Stranjenje s socialdemokrati
S. N. "Vsi boste pogubljeni
ne, ki berete Slovenski na-
je grmel s prižnice. Se se-
se spominjam, kako so žen-
teke solze iz oči in tudi
staremu župniku Matiji
narj se niso mogle ustaviti.
Otroci smo bili v strahu, da
Bali smo se za naše starše
tudi zase, češ, kaj bo z nami,
kako pogubljeni. Škof pa je
rohnel in razbijal po priž-
nici, kakaj se ni tisti kur-
podri. Po birmanskem o-
rtu je bila za škofa v faro-
v pripravljen tako pojedina,
bil je tako razjarjen, da je
oddrkal na Homec.

Če je bila birma končana
nas v Radomljah na Gorenj-
ju. Naše otroke misli in
govori so bili potem osredno-
ni na to, kakšne pošasti so
socialdemokrati in kaj piše
slovenski narod, da ga ne sme
biti. Veliko smo si pri-
pravili, da bi ga dobili in bra-
toda naše matere so ga sproti-
gale in ga ni bilo mogoče do-
viti v roke. Čez čas se je vse
mirilo. Naši očete se pola-
ma niso več naročili na ta list
zato, da so imeli mir pred
očmi in menda tudi pred
okolišami, oziroma materami, ki
slepo verjele "Kristusovim
besedam" — mojstrom v
kajnu nevednih s peklom in
člani. Mi otroci smo bili še

vedno radovedni, kaj so social-
demokratje, toda nam ni hotel
nihče povedati. Nikoli tudi nisem
mogla dobiti S. N., da bi videla,
kaj ta list tako škodljivo
piše za ljudi. Šele ko sem šla v
svet, sem izvedela, kaj so social-
demokratje in da listi Slovenski
Narod, Rdeči Prapor in tržaška
Edinost niso bili nič škodljivi
izobrazbi naroda.

Taki so moji spomini na bir-
mo. Mogoče je še kdo tu v A-
meriki, ki je bil takrat pri bir-
mi. Pozneje sem brala tudi Jeg-
ličevo knjigo "Ženinom in ne-
stam", s katero ga je pošteno
polomil. Še naši verni starši so
se je sramovali brati. Potem
so rekli, da je bila ta knjiga, ti-
skana v Katoliški tiskarni, mar-
sikateremu v poduk in kratak
čas, Kranjski deželi pa v sra-
moto.

Frances Mihevc, 476.

Zadnja beseda

Barborton, O. — V Prosveti
z dne 10. junija je Anton Jakič
podal svoj zagovor, v katerem
me je postavil za lažnico. Kar
sem pisala v svojem dopisu dne
23. maja, je približno resnica. Da
sem omenila moje unijske ak-
tivnosti, ni bila nobena samo-
hvala, ampak le opozorila sem
ga na njegovo neresnično go-
vorjenje.

Za časa stavke pri Valve & Fit-
tings Co. je bil res doma, toda
njegova dolžnost je bila, da bi
bil šel na stavkovno stražo z
drugimi delavci vred, ki so za-
pustili tovarno na unijsko od-
redbo in šli boriti se za svoje —
in njegove — pravice. On piše,
da je šel prej iz tovarne kakor
pa tisti, ki trobi v moj rog. V
resnici ni šel, marveč ga je pe-
ljal "foreman" v avtu, čeprav
je njegov dom oddaljen komaj
streljaj od tovarne.

Kar je bilo igralcev dramske-
ga društva Slovenije, so bili vsi
v uniji v tovarni, kjer delajo,
samo on ni bil. Tiskovine je
tiskal mladenič, ki spada v u-
nijo v tovarni. Tudi govori slo-
vensko, čeprav ne dobro. Mr.
Jakič, kaj sem ti storila, ker je
kritika namenjena le meni?

Ako te je užalil moj dopis, v ka-
terem sem povedala svoje mne-
nje o delavstvu, ne morem po-
magat. Če on ne veruje v de-
lavsko solidarnost, naj bi ne po-
kazal javno svoje barve in tudi
naj ne imenuje moje vere v de-
lavsko združenje — "bla-bla".
Koliko on veruje v delavsko gi-
banje, je pokazal v svojem do-
pisu (Prosveta, 10. junija), v
katerem pravi: "Tovarna, v ka-
teri sem zaposlen z več drugimi
rojaki, je le toliko unijska, da
so delavci lahko v uniji. Nihče
jih ne sili v unijo." Milo reče-
no, v teh besedah ni nobenega
navdušenja za unijo, marveč le
omalovaževanje iste.

Kar se tiče tovarne Babcox &
Wilcox, je toliko organizirana,
da so prošlo leto imeli dve se-
deči stavki. Zmagali so unioni-
sti in prisilili ostale v unijo.
Tretja zmaga je bila 19. maja
tega leta. Moj mož dela pri tej
družbi že 22 let. Na 17. maja je
bil odpuščen z 11 drugimi de-
lavci. Od teh je delal eden nad
30 let, drugi 29 let, tretji 27 let
in najmlajši po službeni dobi
16 let.

Torej na 17. maja so bili ti
delavci odslovljeni, 18. maja
jim je unija dobila nazaj delo
in 19. maja so se vsi — dvanajst

po številu — vrnili na delo. Vi-
diš, mr. Jakič, taka je unija pri
B. & W. Co., čeravno ti ne ve-
ruješ v njo. S tem, da je odpu-
stila delavce, je B. & W. Co. sku-
šala razbiti unijo. Toda tako
močna družba kakor je B. & W.
Co. je morala kloniti glavo pred
tako šibko unijo, kakor jo ti
imenuješ, in vrniti delo vsem 12
odslovljenim delavcem.

O saj se bodo oči odprle tudi
vam — vsem tistim, ki kličete
delavske boje — "bla-bla"
(bluf). Dokler bomo še imeli
ljudi s tako pametjo, da smatra-
jo delavske boje za "bla-bla",
bodo še padali količki po naših
glavah. Morali bomo še mnogo
pretrpeti predno bomo dobili za-
prte delavnice in svoje pravice.

Kar se tiče listov, jih pri nas
prejemamo — ne prejemam. Jaz
ne dobivam niti enega lista na
svoje ime, ampak moj mož! Kar
je mož, to je žena pri naši hiši!
Da, več ko 200 oseb me je opo-
zorilo na njegov dopis, mnogi,
ki niso sploh naročniki Prosvete.
Bili so iznenadeni, ker je ravn-
o on pisal in ker vedo, ko-
liko on veruje v unijske tisko-
vine. In sicer mu privošči iz
srca, kar je prejel. Vidiš, toliko
zabave sva naredila v naselbini.
Ali je bilo tega treba, da je šla
Prosveta od hiše do hiše?

Moj "prijatelj" tudi piše, da
ni on edini, ki se ni udeležil pri-
redbe in da so tudi drugi, ki se
ne strinjajo z mojim "bla-bla-
jem". Naj mu povem, da so
štirje po številu, ki se ne strin-
jajo z mojim delom. Brez vas
štirih bo šla vseeno naša ladja
naprej, bodisi v delavskem gi-
banju ali na kulturnem polju. V
Barbortonu so Slovenci 99% v
uniji, za kar jim vsa čast in pri-
znanje. Barbortonske žene smo
lahko ponosne, da imamo moke,
ki se zavedajo, da so vključeni
v kapitalistični jarem in si po-
magajo, da bi se ga otresli. Ker
so v delavski uniji tako združe-
ni in se ne ozirajo na strankar-
stvo, tudi kupijo vstopnice in
pridejo na to ali drugo priredi-
tev, ako jih bresedlje ne tare in
ako ni veselica in igra vsako so-
boto. Svetuj jim ti ali jaz, naj
ne gredo, toda naju ne bodo po-
slušali, ker se zavedajo, da mo-
ra delavstvo držati skupaj.

In kar se tiče kulture in petja,
vedo sami, da smo mi zadnji
Slovenci, ki se trudimo za po-
stavljanje slovenskega jezika. Oni
vedo, da nas ni treba razbijati,
ker se bomo kmalu sami razbili,
ker se nam bolj in bolj bliža si-
va starost. Tako, moj prijatelj
Jakič, boljše je, da smo skupno,
da sodelujemo skupaj še teh par
ur, ki so nam namenjene pred
našim zatonom. In končno smo
vsi delavci, vse nas čevljev ka-
pitalizma enako žuli. Če ne bomo
skupaj držali kot delavci, če se
ne bomo oklenili unij, bo nam
še slabša predla. Naj to za-
dostuje.

Tončka Može, 48.

Barbičev dopis
Cleveland, O. — Br. Franku
Česnu v Detroitu, Mich.: Kloba-
se nasitijo človeka in ga spravi-
vijo v zadovoljstvo, harmonika
ga stori veselega in poskočnega
— skakanje iz tabora v tabo-
ter preko plotov pa človeka
zmede, da nazadnje ne ve, kje
je! — Frank Barbič, društvo 53.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Chicago, J. K.: "Stara Avs-
trija" pravijo stari slovenski
naselbini v Chicagu v sosesčini
Cermak ulice med Ashland in
Western ave.

Vesti iz Jugoslavije

Ponarejevalci tisočakov pred sodniki

Aprila je po čudnem naključ-
ju uspelo oročnikom pri Sv. Kri-
žu pri Litiji odkriti družbo, ki je
ponarejala tisočake in spravljala
v promet. Že januarja in febru-
arja so se pojavili na Dolenj-
skem med Litijo in Novim me-
stom ponarejeni tisočaki, oro-
čniki in ljubljanska policija pa so
se zaman trudili, da bi odkrili po-
narejevalce. Izdali so se prav za
prav sami. Posestnik Anton Gra-
car z Gradišča je prišel k oro-
čnikom k Sv. Križu in povedal, da
mu je bilo ukradenih troje tiso-
čakov in da sumi te tatvine ples-
karja in sobnega slikarja Anto-
na Petriča z Golinika pri Litiji,
ki je bil pri Gracerju zaposlen s
sodoblikarskimi deli. Ker je Pe-
trič na dan tatvine odšel v Ljub-
ljano, je bil videti sum utemel-
jen. Fanta so po vrnitvi areti-
rali in je priznal, da je vzel res-
tri tisočake, da pa jih je bil na-
redil sam in sicer pri Gracerju-
ovaditelju samem. Gracer mu je
celo priskrbel pristni tisočak za
vzorec in kupil vse potrebne bar-
ve in čopiče ter mu tudi odsto-
pil posebno sobico, da je lahko
v miru delal. Tako je bila druž-
ba odkrita.

O Petriču so poizvedbe dognale,
da je izreden slikarski talent,
da je naslikal razne slike v go-
stilah in kapelah. Ko je tudi pri
Gracerjevih v samotnem Gradi-
šču pleskal sode, se je z njimi
sprijatelžil in letošnjo zimo so se
dogovorili, da bo Petrič preisku-
sil tudi na tisočakih svoj risar-
ski talent. Gracerjev sin mu je
prinesel iz Trbovelj vse potreb-
ščine in narisal je tri tisočake.
Izročil je dva Gracerjevemu sinu,
češ, da naj jih gre spečat v de-
nar kam daleč. Vinko Gracer je
šel in srečno uspel in prinesel 19
pristnih stotakov. Ponarejevalec
Petrič si je pridržal le 150 din,
ostalo pa razdelil med Gracerje-
ve. Nato je tretji tisočak spravi-
l v promet sam. Kasneje je po-
naredil še tri tisočake, od kate-
rih je spravil v promet le enega,
skupaj torej štiri tisočake. Dva
ponarejena tisočaka je imel
spravljeni doma. Ko se je odpe-
ljal v Ljubljano, je res vzel Gra-
cerju 1 pravi tisočak in dva po-
narejena. Ponarejenca je spravi-
l doma, s pristnim pa si je ku-
pil v Ljubljani obleko. Pristni ti-
sočak je vzel zaradi tega, ker so
ga skušali Gracerjevi oslepjariti.
Obljubili so mu za tri ponareje-
ne tisočake pravi tisočak, toda
oni so mu nato ponujali le enega
ponarejenega!

V preiskavi so krivdo valili
drug na drugega: stari Gracer na
sina, ta na Petriča, Petrič na ona
dva itd. Na sodni razpravi v no-
vomeški sodnji 14. junija je Pe-
trič priznal svoje dejanje in opisl-
val vso stvar v podrobnostih, tu-
di posestnik Gracer je priznal,
njegov sin pa je skušal tajiti.

Obsojeni so bili: Petrič na tri le-
ta robije in 10.000 din globe, sin
Vinko Gracer na leto dni robije
in 1000 din globe, oče Gracer pa
na leto robije in 1000 din od-
škodnine.

Nesreča v planinah. — Na
Kalcu pri Vokli v Kamniških
planinah je trgala planinsko cve-
tje Ivica Perša iz Ljubljane. Pri
tem je padla po pečinah precej
globoko in obležala z zlomljeno
nogo. Znani reševalec Ljube Er-
javšek jo je prenesel v dolino,
odkoder jo je avto odpeljal v
ljubljansko bolnišnico.

V Savi utonil. — Pred nekaj
dnevi je v Savi pri Zagrebu utonil
24 letni Stefan Vodopivec,
doma iz Primorja. Najbrže ga je
zadel v vodi kap, ker je skočil v
Savo precej razgret. Potegnili
so ga sicer takoj na breg, toda
bil je že mrtev.

Izgledi za dosego miru v avtni uniji

(Nadaljevanje s 1. strani.)
ki igrajo izredno oportunistično
vlogo. Pred nekaj meseci so
skušali dobiti na svojo stran
Martina. Ker pa je odklonil
vsaok zvezo z njimi in javno u-
daril po njih, so se zvezali s
Frankensteinom, kateremu so
obljubili, da ga bodo postavili
za predsednika avtne unije. Po
Martinu so udarili predvsem
vred tega, ker je aktiven v pro-
tivnojem gibanju in je tudi av-
tno unijo usmeril v to smer.

Na zadnji izredni seji eksekuti-
ve so radi odsotnosti Martina
in Walterja Reutherja že mi-
slili, da so na konju. "Admini-
stracija je sedaj v naših rokah,"
je vzklil nek član eksekuti-
ve in pristal Frankenstein-
komunistične kombinacije.
In da Martin prepreči "puč"
proti sebi, je na drugi strani u-
daril po zarotnikih in jih šest
suspendiral. Če bi se bil Mar-
tin naslonil na resnične progre-
sivne in iskrene elemente v uni-
ji in poslušal treznejše glasove,
namesto da je poslušal lajaka
Pieperja, bi se bil lahko izognil
temu incidentu, ki je zamajal
avtno unijo od vrha do tal.

Komunisti zdaj delajo vtis —
in deloma tudi Martin — da so
vsi elementi, ki zahtevajo pre-
klep suspendacij, na njih strani.
Po Martinu udrihajo z vso silo
in kujejo svoj politični kapital.
Resnica pa je, da zahtevajo pre-
klep suspendacij in vzpostavitev
miru na podlagi programa 20
točk, oziroma izvajanje istega,
celo vplivni Martinovi pristali.
S prej omenjene konference
predsednikov krajevnih unij so
bili komunisti na primer name-
noma izključeni. V resnici jim
danes v avtni uniji že nihče ne
zaupa, ker so tudi tisti progre-
sivni elementi, s katerimi so ne-
kdaj skupno delovali v "unitar-
skem kavkazu", spoznali njih
igro.

Nobenega dvoma ni, ako bi
dobila kontrola nad avtno uni-
jo Frankenstein-komunistična
kombinacija, da bi se z njo sli-
čno zgodilo kakor se dogaja z
vsemi unijami, katere domini-
rajo komunisti, na primer pri-
staniško in druge unije na za-
padu, mornarsko in par dru-
gih na vzhodu. V teh unijah vo-
dijo neizprosno boj proti vsem
elementom, ki se jim nečijo ab-
solutno podvreči. Vred svoje
destruktivne in sobene taktike
so že v več krajih poglgnili unije
CIO in njih simpatike v ADF.

V avtni uniji sedaj vodijo
tudi veliko agitacijo za izredno
konvencijo. Toda treznejši in
bolj dalekovidni elementi so
mnenja, da bi izredna konven-
cija ne rešila nobenega proble-
ma, marveč frakcijski boj le po-
večala. Lahko bi tudi prinesla
razkol in ustanovitev dualne u-
nije. Kakšna bi bila bodočnost
unionizma v avtni industriji,
ako bi prišlo do tega, si lahko
vsakdo misli. Sigurno je to, da
bi se mogočni avtni magnatje
lahko zopet smejali in mirno
spali, delavstvo bi bilo podvrže-
no pa še večjemu izkoriščanju.

Kar se članstva in progresiv-
nega elementa tiče, je ta boj za
preklep suspendacij petih podpre-
sednikov in tajnika unije boj za
ohranu demokracije v avtni u-
niji. Članstvo se zaveda, da je
to unijo zgradilo samo z mili-
tantno akcijo in hoče biti tudi
gospodar nad njo. Objektivni
opazovalci pravijo, da je bil
Martin provociran po Franken-
steen-komunistični kombinaciji,
ki se poživlja na interese av-
tnih delavcev, toda je storil ne-
premišljen korak, ker se je udal
priklicu Pieperja, ki tudi zasle-
duje svoje interese v avtni uni-
ji, karkoli so že.

Sreča za avtno unijo je, da
članstvo bolj in bolj spoznava
mahinacije raznih elementov, ki
vidijo le svoje osebne interese,
kar je slučaj s Frankensteinom,
in politične interese, kar je cilj
komunistov.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Moja turneja v interesu SNPJ po zapadu

Piše gl. tajnik F. A. Vider

(Nadaljevanje.)

Br. Blasich ima vzorno ter-
skrbno obdelano farmo, obsega-
jočo 15 akrov pomorščinih in
grapefruitskih nasadov, poleg
tega tudi do 2500 kokoši, kar
pomeni, da je vedno dovolj de-
la za vso družino, če hočejo ime-
ti v redu, kakor imajo oni. Ka-
kor mi je br. Blasich povedal,
je svoječasno delal po premo-
govih v državi Illinois in je po
svojih aktivnostih za jednoto,
kakor tudi v delavskem gibanju,
poznal mnogim našim članom.
Ker se je pa naveščil dela pod
zemljo in imel je nekaj prihran-
kov, je iste investirjal v farmo,
kar je pametno napravil. Razum-
ljivo je, da, kakor industrijski
delavci, tako se morajo tudi mali
farmarji boriti za svoj obstanek,
vendar je glede zadnjih v veliki
meri odvrsna sposobnost v tem
poklicu. Tudi predsednik dru-
stva, Valentin Zajec, pri katerem
sem se vstavljal, in rojak Nema-
nič imata lepe farme v prijaz-
nem kraju.

Fontana je name napravila
dober vtis! Življenje in stano-
vanja naših ljudi so tukaj bolj
kakor povprečno drugod, četudi
mogoče nimajo vsega, kar bi ho-
teli. Moja sodbja v tem je seve-
da bazirana na podlagi opazo-
vanja in kar sem videl; če se
motim, naj mi oprostite, ker za
oče preiskovanje ni bilo časa.
Zanimanje med ljudmi za našo
jednoto je bilo opaziti dobro in
brz dvoma bi bilo še boljše, če
bi več ko vsakih 34 let koga po-
slali na pacifično obal, kakor to
delajo drugi. Mestece Fontana
ni posebno veliko, toda prijazno
in okolica tako lepa ter prikup-
ljiva, da bi se ji človek lahko
privadil brez vsakega domotož-
ja. Industrije tukaj druge ni,
kakor preživljanje sadja in
drugega sočivja, kokašja ter
prašičereja in slinco.

V sredo zjutraj se poslovim
od vjudne in postrožljive dru-
žine Blasicheve, ki naju še za
pot založi s pomorščami in
grapefrutom. Za vse se obema
iskreno zahvalim in tudi družini
Zajec ter ostalim. Poslovim se
tudi od br. Tomašiča — začasno
namreč — kateri odrine proti
Oaklandu, jaz pa v Los Angeles,
kakor sem br. tajniku Grachu-
nu obljubil.

Mesto Los Angeles ima po-
sebnost slavo radi miliga podneb-
ja, bogate zemlje, na kateri se
prideluje skozi vse leto, sadje-
rejtva itd. Ina tudi to pred-
nost, da se tod zbirajo pusto-
lovci" in verski "odrešeni raz-
nih vrst, ki rešujejo upokojene
bankirje, zemljiške prekupeval-
ce, železniške magnate itd. —
katerih je tu izredno veliko in
ne vedo kako bi ubijali prosti
čas — v večjem številu kot po
drugih mestih.

Služajno nas pelje br. Gra-
chan po bulevaru Glendale mi-
mo templja Aimee Semple Mc-
Phersonove in ker nas je gnala
radovednost, kakšna je ta hiša,
se odločimo, da gremo pogledat.
Z nami je bila tudi mrs. Mare-
tich, pri kateri sem imel stanov-
vanje.

Takoj, ko vstopimo, pride
vodnica, ki prične takoj razla-
gati stvari, ki so v takih in sli-
čnih prostorih običajne, toda

najbrže je spoznala, da se mi za-
njih posebno ne zanimamo in se
je oprostila z zatrditvijo, da nam
pošlje drugo voditeljico. Res
nam pošlje mlado dekle, ki ni
bila tako zgovorna in nas vza-
me na vzpenjačo, katere nas
dvigne do vrha notranjščine po-
slojpa. Nato pove, da bomo se-
daj hodili od enega nadstropja
do drugega, češ, da doli je lažje
hoditi kot gori. V poslopu ni
bilo nobenih posebnosti, izvem-
ši raznih dvoran, ki služijo v
različne, predvsem verske na-
mene. V eni izmed dvoran bli-
zu tal se je ravno vršila verska
ceremonija in ker vodnica ni u-
govarjala, smo vstopili, da vidi-
mo, kaj se godi.

Na odru je bila McPherson s
mladim in luštnim dekletom, v
ozadju katere so stali moški,
najbrže cerkveni dostojanstve-
niki. Dekle je predstavila navzo-
či publikii svojih faranov, da je
s pomočjo molitve v njeni cer-
kvi izgubila gobe v trebuhu.

"Povej ljudem!" — katerih je
bilo v dvorani kakšnih 500 —
"če imate še gobe!" Dekle se u-
darilo po trebuhu in pravi: "Nič
več jih nimam, nobene stvari
tukaj več nimam!" McPherson
se je nasmešnila, navzočim so
pa kar zažarele oči. Punci se je
videlo, da je bila dobro nauče-
na svoje vloge, ker obnašala se
je kot profesionalna igralka.
Tudi Aimee Semple McPherson
je spretna in zmogljiva igralka,
kar je bilo opaziti v tem slu-
čaju. Ženska, četudi ni več po-
sebnost mlada, je čedna in lepe
postave ter je bila atraktivno
napravljena. To cerkev pose-
dajo menda največ tisti upoko-
jeni možaki, ki morejo le še o-
bujati spomine na svoje razum-
dano življenje mladih let. Je pa
tudi resnica, da je še veliko lu-
di obojega spola, ki se bojijo hu-
diča, kakor smo se v stari do-
moveni otroci ball "parkja". Ta
bojazen bo tudi odpravljena, ko
izobrazba prežene praznovestvo
iz človeških možganov.

Peljemo se v pristanišče San
Pedro, katero razpeča več lesa
kakor katerokoli pristanišče na
svetu. Tu so tudi veličanska
akladišča, tovarne, ladjedelnice,
ki so večinoma počivale, pre-
zervacije rib itd. Tukaj se mu-
di imel priliko videti naše ju-
goslovanske ribiče, ki se tu pe-
čajo z ribniško trgovino. Če ho-
diš po obrežju mesta, se ti zdi,
kakor da si kje v Dalmaciji, Ju-
goslaviji. Sama dalmatinska
"spraha!" V tej okolici se tudi
vidi nekatere sesalk, ki vlečejo
olje iz globin. Vidiš jih celo na
ulici in na morju!

Proti večeru maji vodniki od-
ločijo, da se popeljejo po Pa-
cifičnem morju na ladjo "Cal-
iente", katere je tam usidrana in
na kateri je uposlen kot poslovo-
dja ameriški Slovenec iz Butta,
Montana, mr. Mautz. "Pa pojdi-
mo," pravim. Imenovana ladja
stoji 15 milj od obrežja, do ka-
tere se peljemo s člonom.

(Dolje prihodnjije)

POSUŠAJTE
PALANDECH'S TRAVEL BUREAU
Folklore Radio Program
Every Sunday from 1 to 2 P. M.
Station WWAE — 1200 kilocycles

Professor Sigmund Freud (na sredi), židovski učenjak, v Parizu po prihodu iz Dunaja; iz kate-
rega se je umaknil pred naciji. Freud je dobil zavetje v Angliji.

V Jugoslavijo

SAMO 7 DNI

če potujete na ekspresnih parnikih:

BREMEN • EUROPA

Brzi vlak ob Bremen in Europa v Bremerhaven
sajameli udobno potovanje do Ljubljane

Ali potujete s priljubljenimi ekspres. parniki:

COLUMBUS

HANSA • DEUTSCHLAND

HAMBURG • NEW YORK

Izborna železniške zveze od Cherbourg, Bremsa ali
Hamburga.

Strokovnjaški navetli glede vizejev za priseljence
in obiskovalce.

Za poizvedbe vprašajte lokalnega agenta ali

130 W. Randolph St. Chicago, Ill.

HAMBURG-AMERICAN LINE

NORTH GERMAN LLOYD

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opicem — Poslovni Vladimir Leontiev

"Spretni so postali ljudje. Ali je še kaj resnice pri nas v Rusiji, gospoda, ali je vobče ni več?"

Toda zvonec je pozvonil. Porotniki so se bili posvetovali natanko uro, ne več ne manj. Globok molk je zavladal, kakor hitro je občinstvo spet sedlo. Spominjam se, kako so porotniki stopili v dvorano. Vendar že! Ne bom navaljal vprašanj po točkah, saj sem jih tudi pozabil. Spominjam se samo odgovora na predsednikovo glavno vprašanje, to je, "ali ga je umoril premišljeno, z namenom, da ga oropa?" (Besed ne pomnim.) Vse je otrpnilo. Starejšina porotnikov, prav tisti uradnik, ki je bil najmlajši izmed vseh, je sredi mrtvaške tišine v dvorani glasno in jasno oznanil:

"Da, kriv je!"

In nato je šlo z vsem pri vseh točkah enako: kriv je, da, kriv je, in to brez najmanjše olajševalne okolnosti! Tega ni res nihče pričakoval; skoro vsi so bili prepričani, da mu bodo priznali vsaj olajševalne okolnosti. Mrtvaška tišina v dvorani kar ni prestala, bilo je, kakor da so dobesedno vsi okameneli, tisti, ki so koprneli po obsodbi, in tisti, ki so koprneli po oprostitvi. A tako je ostalo samo nekaj trenutkov.

Nato je nastal strašen trušč. Izkazalo se je, da jih je bilo med moškimi občinstvom mnogo zelo zadovoljnih. Nekateri so celo z rokami menci in niso mogli skriti svoje radosti. Ne zadovoljnejši so bili kar nekam poparjeni, skomigali so z rameni in šepetali, a videti je bilo, da jim še vedno nekako ne gre v glavo. Toda Bože moj, kaj je bilo z našimi damami!

Izprva se je zdelo, da ne verjamejo svojim ušesom. In zdajci so se začeli vzkliki, ki so se razlegali po vsej dvorani: "Kaj pa je to? Kaj je spet to?" Poskakale so s svojih sedežev. Najbrže se jim je zdelo, da se lahko vse to takoj spet izpremeni in popravi. A tisti mah se je zdajci vzdignil Mitja. Iztegnil je roke predse in zavpil z glasom, ki je trgal srce:

"Na Boga in na Njegovo strašno sodbo se kolnem, da nisem kriv krvi svojega očeta! Katja, odpuščaj ti! Brata, prijatelji, prinesite oni drugi!"

Glas se mu je utrgal, preden je utegnil dogovoriti. Zaihtel je, da se je čulo po vsej dvorani, z glasom, ki ni bil več njegov, ampak nekam nov in nepričakovan, sam Bog si ga vedi, odkod ga je mahoma vzel. Na galeriji, na vrhu, iz najzadnjega kota se je razleglo presunljivo žensko vpitje: to je bila Grušenjka. Prej je bila nekoga preprosta, da so jo še pred pričetkom sodne debate iznova spustili v dvorano. Mitjo so odvedli. Razglasitev sodbe so preložili in se v neredu odpravljali, a jaz še nisem več čakal in poslušal. Zapolnil sem si samo nekaj vzklikov, že na pomolu pri izhodu.

"Dvajset let rudnikov bo dobil."
"Ne manj ko toliko."
"Da, naši seljaki so se postavili zase."
"In so zavili našemu Mitjenki vrat!"

EPILOG

I

Načrti za Mitjevo rešitev

Peti dan po obravnavi proti Mitji je zelo zgodaj, že ob devetih zjutraj, prišel h Katerini Ivanovni Aljoša, da bi se končnoveljavno domenili z njo o neki, za obadva važni stvari; mimo tega pa je imel tudi sporočilo do nje. Sedela je in govorila z njim v tisti sobi, v kateri je bila takrat sprejela Grušenjko; tik zraven v drugi sobi pa je ležal v vročici in nezvesti Ivan Fjodorovič.

Katarina Ivanovna je bila takoj po tistem prizoru na sodišču velela prenesti bolnega Ivana Fjodoroviča, ki je bil izgubil zavest, k sebi na dom, ne meneč se za vse bodoče neizogibne govorice in obsodbe naše družbe. Ena izmed sorodnic, ki sta živeli pri njej, se je bila takoj po prizoru na sodišču odpeljala v Moskvo, druga pa je bila ostala. A tudi da sta obe odpotovali, bi Katarina Ivanovna ne bila izpremenila svojega sklepa, ampak bi bila šle kaj prej stregla bolniku ter noč in dan sedela pri njem. Zdravila sta ga Varvinski in Herzenstube; moskovski zdravnik se je bil odpeljal nazaj v Moskvo in se ni bil dal preprostiti, da bi povedal svoje mnenje glede na verjetni izid bolezni. Ostala dva zdravnika sta sicer hrabrila Katerino Ivanovno in Aljošo, a videti je bilo, da tudi onadva še ne moreta dati zanesljivega upanja. Aljoša je prihajal k bolnemu bratu po dvakrat na dan. A to pot je imel poseben, zve-

lo važen in nujen popravek in slutil je, kako težko mu bo začeti govoriti o njem. Toda mudilo se mu je zelo, zakaj tisto jutro je imel na drugem kraju še drug neodložljiv popravek in treba se je bilo podvzati. Govorila sta že kake četiri ure. Katarina Ivanovna je bila blede in silno utrujena, obenem pa nenačadno, bolestno razburjena: slutila je, zakaj je — med drugim — Aljoša zdaj prišel k njej.

"Za stran tega, kako se on odloči, vas ne bo di skrb," je s trdnim poudarkom rekla Aljoša. "Naj bo tako ali tako, vrnili se bo k temu izhodu: pobegniti mora! Ta nesrečnej, ta junak časti in vesti — ne oni, ne Dmitrij Fjodorovič, ampak ta, ki leži za temi vrati in ki se je žrtvoval za brata," je z iskrenimi se očmi dodala Katja, "mi je že davno povedal ves načrt za beg. Veste, stopil je v stike ... To in ono sem vam itak že povedala ... Vidite, po vsej verjetnosti se bo zgodilo na tretji etapi odhoda, kadar popeljejo oddelek izgnancev v Sibirijo. O, do tega je še daleč. Ivan Fjodorovič se je že peljal k poveljniku tretje etape. Neznano, vidite, je samo še to, kdo bo poveljnik oddelka, in tega, vidite, tudi ni moči izvedeti kar tako naprej. Jutri vam morda pokažem ves načrt v podrobnostih, ki mi ga je pustil Ivan Fjodorovič tisti dan pred obravnavo, za slučaj, če bi se kaj zgodilo ... To je bilo prav takrat, zvečer, pomnite, ko ste naju našli v prepiru: on je že šel po stopnicah, jaz pa, ko sem vas zagledala, sem ga prisilila, da se je vrnil — pomnite? Ali veste, zaradi česa sta se bila takrat sprla?"

"Ne, ne vem," je rekel Aljoša.

"Seveda, on vam takrat ni povedal: vidite, prav zaradi tega načrta za beg. On mi je bil že pred tremi dnevi razodel vse, kar je glavnega — in tedaj, vidite, sva se tudi jela pripraviti in sva se pripravila od tistih dob vse tri dni. Sprla sva se zato, ker mi je povedal, da bo Dmitrij Fjodorovič, če ga obsodijo, pobegnil v inozemstvo s tistim bitjem, in jaz sem se mahoma razjezila — ne povem vam, zakaj, sama ne vem ... O, seveda, razjezila sem se zaradi stvara, zaradi te stvari, baš zato, ker naj obenem z Dmitrijem tudi ona pobegne v inozemstvo!" je zdajci vzkliznila Katarina Ivanovna in ustnice so ji vzdrgetale od gneva.

"Ko je Ivan Fjodorovič takrat videl, da sem se tolikanj razjela zaradi tega stvara, je mislil, da sem nanjo ljubosumna zaradi Dmitrija in da Dmitrija po tem takem še vedno ljubim. Tako je tudi nastal takrat prvi prepir. Pojasnil nisem hotela dajati, odpuščanja prositi nisem mogla; težko mi je bilo, da me je mogel tak človek osumiti zaradi moje prejšnje ljubezni do tega ..."

In to takrat, ko sem mu vendar sama že davno poprej naravnost povedala, da ne ljubim Dmitrija, ampak da ljubim samo njega, edinega! Samo iz jeze na to bitje sem se bila ujezila nanj! Čez tri dni, prav tisti večer, ko ste vi prišli, mi je prinesel zapечат ovoj, da naj ga takoj odpečatim, če bi se z njim kaj zgodilo. O, slutil je svojo bolezen! Zaupal mi je, da so v ovoj podrobnosti o pobegu, in rekel, da naj, če bi on umrl ali nevarno zbolel, jaz sama rešim Mitjo. Obenem je takoj pustil pri meni denar, akoro deset tisoč — prav tistih deset, o katerih je državni pravdnik po nekem zvedel, da jih je bil poslal zmenjat, in jih je nato omenil v svojem govoru. Mene je zdajci strahno presenetilo, da Ivan Fjodorovič, čeprav je bil še vedno ljubosumen name in še vedno uverjen, da ljubim Mitjo, vzel temu ni opustil misli na bratovo rešitev in da je meni, prav meni sami zaupal to rešilno delo! O, to je bila žrtve! Ne, vi takega žrtvovanja samega sebe ne morete popolnoma razumeti, Aleksej Fjodorovič! Hotela sem v čiščenju pasti k njegovim nogam, a ko sem mahoma pomislila, da bi smatral to samo za dokaz moje radosti, ker skrbi za Mitjevo rešitev (in on bi bil gotovo mislil tako!), me je že samo ta možnost take krivične misli z njegove strani tako razkačila, da sem se spet utogotila in sem mu spet napravila prizor, namestu da bi mu bila poljubila nogo!

O, jaz nesrečnica! Tak je moj značaj — moj strašni, nesrečni značaj! O, saj boste še videli: dosegla bom in ga pripravila do tega, da me bo tudi on zapustil zaradi kake druge, s katero mu bo lažje živeti, kakor Dmitrij — in tedaj, ne, tega ne bom več prenesla, tedaj se ubijem!

(Dalje prihodnjič.)

Mira Gruhenbergova:

Dve odpovedi

Ervin požvižgava neki napev predse. Saj ima vzrok, da je dobre volje. Delo mu je v veselje, predstojnik ceni njegovo sposobnost in hitro bo napredoval. Večeri so posvečeni Manoni; krasne so te ure v dveh, dan za dnem sta skupaj, pohajkujeta po ulicah ali se pa pomenujeta kje v skritem kotičku kavarne. Včasih mu kajpada da Manon razumeti, da bi se ji hotelo tudi

velemestnih zabav. Toda o tem sta različni misli, kajti on je rajši sam z njo, vendar se vda in gre tu pa tam z njo na ples. Danes jo bo pa presenetil z dvema vatopnicama za gledališče in ona bo zelo vesela. Samo na pošto mora še počakati, ki mu jo bo prinesla strojepliska, potem bo pa hitel na domenični prostor pred opero, kjer se vsak dan sestane z Manono. Zelo dobre volje je in požvižgava vesel napev.

Tedaj zavoni telefon na pisalni mizi. Manon se javi. "Drevi!" začne Ervin, četudi

je prav za prav hotel počakati s svojim presenečenjem.

"Drevi," ga prekine Manon v silni zadregi, "drevi na žalost ne bom prosta."

Molk. "Kako, prosim?" vpraša Ervin.

"Danes res ne morem — nekaj je prišlo vmes."

"Vmes je prišlo? Ali mi ne bi pojasnila ..."

"Prosim, ne vprašuj me toliko! Ali me pa hočeš mar prisiliti, da ti natvezem kakšno pravljico?"

"To se pravi, da mi ne moreš povedati resnice?"

"Lahko ti povem tudi po pravici: povabljen sem namreč v gledališče. In ker si že dolgo želim malo več zabave ..."

"Že dolgo?"

"Da. Tebi se hoče vedno samo kramljanja, jaz pa ..."

"Ako te prav razumem, Manon, tvoji prihodnji večeri ne bodo posvečeni samo meni?"

"Mogoče."

"Torej ... ali mi nimaš ničesar več povedati?"

"Ničesar takšnega, česar si ne misliš že sam."

"Potem ti želim dobro zabavo. Zbogom, Manon!"

"Zbogom, Ervin!"

To slovo je prišlo zelo nepričakovano. Ničesar ni bilo, kar bi ga bilo pripravilo nanj. Čisto na lepem so ure kramljanja, ki so se zdele Manoni prej tako čudovite, izgubile zanj ves čar. Ali je mogoče prišlo kaj med njima, kar jo je vznemljilo? Nič se ni zgodilo, samo čas je pretekel in samo to ji je bilo očitno zadosten vzrok. Treba je bilo samo primerne priložnosti, samo človeka, ki ji je slučajno prišel na pot in v svoji objestnosti nič hudega ne sluteč, potrdil zalo deklo v že dolgo porajajoči se odločitvi, da ji je potrebna sprememba.

Ervin nasloni svoj blede obraz na okensko steklo. Pred nekaj minutami ni niti zdaleč slutil, da bi se moglo kaj takega zgoditi — in zdaj je to neomajno, dovršeno dejstvo. Konec je to, neizpodbiten konec, o tem ni dvoma. Ako bi se postavil po robu, ali je sploh še mogoče ubežnico priklicati nazaj? Ne, njegov ponos se temu upira, toda srce mu velela, da mora skušati odvrti Manon od te nepopravljive neumnosti.

Še enkrat stopi k telefonu.

"Jaz sem, Manon," pove in obmolne v pričakovanju; hotel ji je dati priložnost, da bi sama vse preklcala.

"Kaj želiš?" vpraša Manon nekam nepotrpežljivo; mogoče ima že klobuk na glavi, da bi odhitela na novi sestanek.

Nič ne pomaga, različnejši mora biti.

"Ali se zavedaš, Manon, da tvoj odgovor ni odločen samo za drevi, temveč za zmerom?"

"Zakaj?" vpraša Manon iz daljave.

Ervin ne najde takoj pravega odgovora.

"Oprosti," sili ona, "mudi se mi."

"O, vidim, da se ti mudi, da bi se me čimprej iznebila."

"Samo sentimentalnosti nikar! Najini večeri so postali nekam enolični, mar ne? Mlada sem in se želim zabavati."

Jasno je ko beli dan: otresla se je prejšnje negotovosti; pri prvem telefonskem pogovoru se je še bala, da ga ne bi v živo zadela, zdaj so pa njene besede že odkrita obtožba in izziv. Nekdanje solzave razstankse so dandanašnji nadomestile suhe ugotovitve, mrzle, jasne in trde ko steklo.

"In kdaj se spet vidiva, Manon?"

"Upam, da v par dneh."

Da, tako govori ženska, ki je še pred kratkim venomer zatrjevala, da ne bi niti enega dne prestala brez njega.

Ervin si podpre težko glavo.

"Pošta," sporoči strojepliska, ki je stopila z mapo v sobo. Ervin se zgraven, trudeč se, da bi ničesar ne izdal. "Saj ste blede ko zid," se upa pripomniti strojepliska. "Ali se vam je kaj pripetilo?" Njene besede so tople in polne sočutja. Ervin jo pogleda, prvič dotle je je pozorno pogledal. Zelo brhka je.

"Ni vredno besed," skuša pojasniti tjavdan. "Za drevi sem priskrbel vatopnice za gledališče, pa sem dobil košarico."

"Saj lahko vatopnice nazaj pošljemo," meni ona; pri priči je uganila, kaj se je zgodilo. O, nemara je dobro, da si olajša srce, drugače ga bo še zadušilo.

"Neka dama ... začne, "verjel sem ji slepo ... in zdaj ... na lepem ... brez vzroka ..."

"Da, nekatere ženske," pritrudi ona.

"Saj ni nič — le sam ne bi maral biti danes," zajecija izgubljeno. In zdajci se domisli: "ali bi se vam ljubilo iti drevi z menoj v gledališče?"

"Prav rada," začne vsa vesela. Ervin ji je že dolgo všeč, a zdaj se boji, da se ni preveč iz-

VRHNJA PLAST

"Ali bi mi lahko posodil \$20 do prihodnje arede?"

dala, in brž doda: "Tako malo hodim v gledališče."

"Lepo, da greste z menoj," se zahvali Ervin, "sicer pa nima več mnogo časa," samo pošto bom hitro pregledal in potlej morava iti."

"Jaz se bom pa med tem preoblekla," vzkligne veselo ona.

Ervin podpiše pisma in si ogrne plašč. Toda nje ni od nikoder. Išče jo po pisarniških sobah, v drugi službenici so bili medtem že odšli. Nazadnje zalisi njen glas iz zadnje sobe; odpravi ji morala še neki telefonski pogovor.

"Danes ne morem priti, Karel," pripoveduje v telefon, "nekaj je prišlo vmes. Oprosti, zelo se mi mudi. — Jutri? Še ne vem ..."

Lačni ne bodo imeli ničesar od spremembe

Znameniti publicist Wickham Steed pravi v "Timesu" v polemiki z lordom Hurdwoodom glede svojega naziranja o Evropi med drugim:

Najbolj zanesljiva priprava za veliko vojno v Evropi bi bilo širjenje negotovosti glede mej. V svojem dolgem dopisu se Steed sklicuje na znani mansterski manifest z dne 14. februarja 1937. Ta manifest, katerega naziranje tudi mnogi Nemci priznavajo, pravi, da z izpre-

membami mej Evropa ne bo bolj prostorna, lačni ne bodo nasičeni in siromaki ne bodo obogateli. Preko vseh meja, ali so dobre ali slabe, more Evropa le, če bo prosta srahu, zgraditi most, ki bo pomagal do sporazuma.

Iz manifesta sklepa Steed, da se načelo "nobenih izprememb meja" popolnoma odobrava.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 18. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta v prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali naročnino \$0.80 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastna stvar, gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člen lista Prosveta je:

Za Zdrnč države in Kanado \$0.80	Za Cicerone in Chicago je \$0.80
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 7.50	2 tednika in..... 7.50
3 tednika in..... 11.00	3 tednika in..... 11.00
4 tednika in..... 14.50	4 tednika in..... 14.50
5 tednikov in..... 18.00	5 tednikov in..... 18.00
Za Evrope je..... \$0.80	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Veslej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahvalil sam svoj list tednik, bo moral tisti član in dotična družina, ki je tako sklenila naročnina na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplajte k moji naročnini od sleditih članov moje družine:

2).....Čl. družina \$.....

3).....Čl. družina \$.....

4).....Čl. družina \$.....

5).....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, žam knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne čene zmerne, unijake delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ostalega pojasnila

STEVE MOHORKO CO.
704 So. 2nd St., Milwaukee, Wis.